

Náhrada škody

Nárok na náhradu ekologické újmy podle zákona o životním prostředí přísluší státu v rámci veřejnoprávní ochrany přírody. V případě tzv. ekologické újmy nejde o majetkovou stránku nepříznivého vlivu působícího na životní prostředí, ale o porušení ekosystému a jeho jednotlivých složek; ekologická újma tedy hodnotově představuje jinou újmu, než je škoda na majetku vlastníka jednotlivých ekologických složek. Ekologická újma se odlišuje od jiných druhů škod zejména tím, že může vznikat i na věcech, jež nemusejí být výlučně nebo převážně výsledkem lidské činnosti. Je újmou nejen ve smyslu materiálním a ekonomickém, ale především biologickém, estetickém a kulturním; jako ztráta je pociťována nejen vlastníkem, ale i dalšími osobami, často i zcela mimo místo, kde vznikla. Je velmi obtížně kvantifikovatelná a také těžko napravitelná, působí latentně a v daleko výraznější míře než majetková škoda vyvolává následné negativní efekty.

(Rozsudek Nejvyššího soudu české republiky sp.zn. 25 Cdo 2466/2014, ze dne 30.3.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Ing. P. V., zastoupeného R.S., advokátem se sídlem ve S., proti žalovaným 1) V. Š., a 2) A. Š., oběma zastoupeným JUDr. B.Š., advokátkou se sídlem v P., o zaplacení 501.572,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu ve Svitavách pod sp. zn. 6 C 135/2012, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 11. 2. 2014, č. j. 23 Co 487/2013-194, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Okresní soud ve Svitavách rozsudkem ze dne 13. 8. 2013, č. j. 6 C 135/2012-143, zastavil řízení ohledně částky 401.258,- Kč, prvnímu žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci 8.324,- Kč s příslušenstvím, žalobu ohledně 91.990,- Kč vůči prvnímu žalovanému a ohledně 100.314,- Kč s příslušenstvím vůči druhé žalované zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že první žalovaný na jaře 2011 pokácel bez souhlasu žalobce 37 jehličnatých stromů, které byly vysazeny na pozemcích původně ve vlastnictví žalobce. Soud dospěl k závěru, že žalobci tím byla způsobena majetková škoda, a první žalovaný je proto povinen ji podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále též jen „obč. zák.“), nahradit, zatímco druhá žalovaná není ve sporu pasivně legitimována, neboť nebylo prokázáno, že by se podílela přímo na kácení stromů. Výši škody (§ 442 odst. 1 a 2 obč. zák.) soud určil na základě znaleckého posudku Ing. Jiřího Vanžury, podle nějž nebylo v daném případě možno uvažovat o ekologické újmě ve smyslu § 10 zákona č. [17/1992](#) Sb., o životním prostředí.

Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích k odvolání všech účastníků rozsudkem ze dne 11. 2. 2014, č. j. 23 Co 487/2013-194, ve spojení s opravným usnesením ze dne 11. 3. 2014, č. j. 23 Co 487/2013-201, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že druhé žalované uložil společně a nerozdílně s prvním žalovaným povinnost zaplatit žalobci 8.324,- Kč s příslušenstvím, ve výroku o zamítnutí žaloby ohledně 91.990,- Kč s příslušenstvím jej potvrdil, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Dospěl k závěru, že odpovědnost za způsobenou škodu není vyloučena ani u druhé žalované, protože ačkoli se nepodílela přímo na kácení stromů, alespoň zčásti pomáhala s odvozem vytěžené dřevní hmoty a přitom si musela být vědoma, že jde o porost z pozemku žalobce. Jde-li o vycíslení vzniklé škody, odvolací soud po doplnění dokazování plně akceptoval závěry plynoucí ze znaleckého posudku Ing. Vanžury. Námitku, že by mělo jít o náhradu škody v podobě ekologické újmy, odmítl,

neboť ve smyslu zákona o životním prostředí by takový nárok mohl uplatnit jen stát.

Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 o. s. ř. tím, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena. Soudy obou stupňů nesprávně posoudily škodu způsobenou žalobci jako škodu pouze na majetku, neboť vyšly jen z hodnoty vytěženého dřeva, přestože jde o ekologickou újmu podle zákona o životním prostředí, tedy o škodu na životním prostředí. Ačkoli pro výpočet finanční náhrady za ekologickou újmu doposud chybí prováděcí předpis, znalci z příslušného znaleckého oboru používají metodiku Českého ústavu ochrany přírody pro oceňování dřevin rostoucích mimo les. Odvolací soud podle dovolatele chybně vycházel z posudku Ing. Vanžury, který nemá potřebnou specializaci, znalecké posudky předložené žalobcem soud nepřijal ani nežadal vypracování revizního znaleckého posudku. Protože rozhodnutí o výši plnění záviselo na znaleckém posudku, chybně také rozhodl o náhradě nákladů řízení. Z těchto důvodů navrhuje, aby byl zrušen jak rozsudek odvolacího soudu, tak rozsudek soudu prvního stupně a věc byla vrácena k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř. a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť hmotněprávní otázka občanskoprávní odpovědnosti za ekologickou újmu v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolání není důvodné.

Podle § 242 odst. 3 věta první o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání.

Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Vzhledem k ustanovení § 3079 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, posuzuje se věc podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), neboť k porušení právní povinnosti došlo před 1. 1. 2014.

Podle § 442 odst. 1 obč. zák. hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).

Podle § 10 zákona č. [17/1992](#) Sb., o životním prostředí, ekologickou újmu je ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající poškozením jejich složek nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti.

Podle § 27 zákona č. [17/1992](#) Sb., o životním prostředí, každý, kdo poškozováním životního prostředí nebo jiným protiprávním jednáním způsobil ekologickou újmu, je povinen obnovit přirozené funkce narušeného ekosystému nebo jeho části. Není-li to možné nebo z vážných důvodů účelné, je povinen ekologickou újmu nahradit jiným způsobem (náhradní plnění); není-li to možné, je povinen nahradit tuto újmu v penězích. Souběh těchto náhrad se nevylučuje. Způsob výpočtu ekologické újmy a další podrobnosti stanoví zvláštní předpis (odst. 1). O uložení povinnosti podle odstavce 1 rozhodne příslušný orgán státní správy (odst. 2). Oprávněným ze způsobené ekologické újmy je stát; podrobnosti stanoví zákony České národní rady a Slovenské národní rady (odst. 3).

V posuzované věci je předmětem řízení náhrada újmy, která žalobci vznikla tím, že první žalovaný bez souhlasu žalobce pokácel jehličnaté stromy, které byly ve vlastnictví žalobce. Odvolací soud určil výši náhrady škody (majetkové újmy) náležející vlastníku za pokácené stromy podle znaleckého

posudku vyčísujícího hodnotu dřevin a použitelné dřevní hmoty, o kterou žalobce přišel ve smyslu § 442 odst. 1 obč. zák. Namítá-li dovolatel, že soudy nesprávně zjistily výši škody pro nesprávný postup při dokazování a hodnocení znaleckých posudků, brojí tímto proti skutkovým zjištěním, které dovolacímu přezkumu nepodléhají.

Žalobce svůj nárok na náhradu další částky přesahující hodnotu odstraněných stromů výslovně opírá o ustanovení § 10 zákona o životním prostředí; opomíjí ovšem, že podle ustanovení § 27 odst. 2 a 3 tohoto zákona je k uplatňování nápravy způsobené ekologické újmy oprávněn jen stát a že o ukládání povinností směřujících k takové nápravě, ať již ve formě obnovení přirozených funkcí narušeného ekosystému či ve formě náhradního plnění, které může být i peněžitého charakteru, rozhoduje příslušný orgán státní správy.

Příslušným orgánem státní správy v oblasti ochrany životního prostředí je zde obecní úřad obce s rozšířenou působností, který je orgánem ochrany přírody s pravomocí rozhodovat o uvedení narušeného ekosystému do původního stavu nebo o jiné kompenzaci neoprávněného zásahu do části přírody a krajiny [§ 77 odst. 1 písm. p) a § 86 odst. 1 a 2 zákona č. [114/1992](#) Sb., o ochraně přírody a krajiny]. Uložení nápravného opatření Českou inspekcí životního prostředí je vyloučeno, protože zákon č. [167/2008](#) Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě, lze aplikovat jen v případech ekologické újmy způsobené provozní činností na určitých chráněných druzích volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin či přírodních stanovištích. Z uvedeného je zřejmé, že nároku z odpovědnosti za ekologickou újmu se lze domoci jen ve správním řízení vedeném před obecním úřadem obce s rozšířenou působností, a nikoli v občanskoprávním řízení, kde taková pravomoc soudů není dána (§ 7 odst. 1 a 3 o. s. ř.). Do sféry soudního přezkumu by se tato problematika mohla dostat jen v rámci správního soudnictví podle zákona č. [150/2002](#) Sb., soudní řád správní.

Pro posouzení dané věci je však rozhodující především ta okolnost, že nárok na náhradu ekologické újmy podle zvláštního předpisu, jak žalobce svůj žalobní požadavek kvalifikuje, nepřísluší jemu, nýbrž státu v rámci veřejnoprávní ochrany přírody.

V případě tzv. ekologické újmy totiž nejde o majetkovou stránku nepříznivého vlivu působícího na životní prostředí, ale o porušení ekosystému a jeho jednotlivých složek; ekologická újma tedy hodnotově představuje jinou újmu, než je škoda na majetku vlastníka jednotlivých ekologických složek (srov. Hrádek, J. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. Praha 2014, Wolters Kluwer, str. 871). Obdobně s uvedeným pojmem pracuje například i zákon č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, podle jehož § 293 (trestný čin poškození a ohrožení životního prostředí) se újma na životním prostředí chápe jako poškození nebo ohrožení půdy, vody, ovzduší nebo jiné složky životního prostředí anebo i provozování zařízení, ve kterém je prováděna nebezpečná činnost nebo v němž se skladují nebo používají nebezpečné látky či směsi, bez povolení podle jiného právního předpisu. I z hlediska trestněprávního je ekologická újma koncipována primárně jako imateriální ztráta (s možnou ekonomickou dimenzí), která může vzniknout nejen z protiprávního jednání. Základním důvodem pro úpravu tohoto pojmu byla totiž nezbytnost uplatňovat odpovědnost za "ztráty" i vůči vlastníkovi věci samé, což soukromoprávní úprava v podstatě neumožňuje. Ekologická újma se odlišuje od jiných druhů škod zejména tím, že může vznikat i na věcech, jež nemusejí být výlučně nebo převážně výsledkem lidské činnosti. Je újmou nejen ve smyslu materiálním a ekonomickém, ale především biologickém, estetickém a kulturním; jako ztráta je pocíťována nejen vlastníkem, ale i dalšími osobami, často i zcela mimo místo, kde vznikla. Je velmi obtížně kvantifikovatelná a také těžko napravitelná, působí latentně a v daleko výraznější míře než majetková škoda vyvolává následné negativní efekty (viz Růžička, M. in Draštík, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. Praha 2015. Wolters Kluwer, str. 2438 - 2439).

Lze tedy uzavřít, že podle § 442 odst. 1 a § 443 obč. zák. náleží vlastníku pokácených porostů

náhrada škody (majetkové újmy) ve výši odpovídající ceně vytěžené dřevní hmoty, aniž by bylo možno ji navýšit o částky odvozované od tzv. ekologické újmy ve smyslu § 10 zákona č. [17/1992](#) Sb., o životním prostředí.

Ohledně napadených výroků zavazujících dovolatele k náhradě nákladů řízení je nutno konstatovat, že v této věci se nejedná o případ, kdy by bylo možné aplikovat výjimku ze zásady úspěchu ve věci podle § 142 odst. 3 o.s.ř., neboť značný nepoměr mezi žalobním nárokem a konečnou přiznanou částkou nebyl způsoben pro dovolatele nepředvídatelným výsledkem znaleckého zkoumání, ale tím, že jako žalobce nesprávně kvalifikoval svůj žalobní nárok a podložil jej znaleckým posudkem, který sám nechal zpracovat se zadáním, které neodpovídá tomu, jak byla věc správně posouzena soudy po právní stránce.

Napadené rozhodnutí je tedy z pohledu všech uplatněných dovolacích důvodů správné, a Nejvyšší soud proto dovolání žalobce podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Právní otázka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Moderace nákladů](#)
- [Dovolání](#)
- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)